Ne hagyj nyomot!

Leave No Trace – amerikai–kanadai, 2018. Rendezte: **Debra Granik**. Szereplők: **Ben Foster**, **Thomasin McKenzie**, **Dale Dickey**. Forgalmazó: **GHE**. 104 perc.

A poszttraumás stressz szindróma a mozitörténet olyan csúcsműveit ihlette, mint az *Életünk legszebb évei*, a Frankenheimer-féle *A mandzsúriai jelölt*, a *Jákob lajtorjája, A taxisofőr, A szarvasvadász*, de talán soha nem ábrázolták annyira diszkréten, már-már szemérmesen, mint Debra Granik legújabb filmjében. A nyolc éve második direktori munkájával, *A hallgatás törvénye*vel a világhírnévbe dobbantó Granik úgy beszél a háború pokláról, hogy egyetlen akciót nem mutat, nem sokkol és primer hatásokat sem vadászik, filmje mégis delejez és megrendít.

A Peter Rock szűk tíz éve publikált regényét adaptáló mozi középpontjában az Irakot megjárt veterán, Will (Ben Foster – *A harcmező hírnökei, A préri urai*) és bakfis lánya, Tom áll (az első szerepét Peter Jackson második *Hobbit*jában megkapó Thomasin McKenzie), akik egy sűrű erdőben tengetik akár még felhőtlennek is nevezhető mindennapjaikat. Gondosan ügyelnek rá, hogy önkéntes számőzetésükről senki ne tudjon, egy nap mégis felfedezik és kényszercivilizálják őket. Lakást, munkát is kapnak, ám hiába a szociális munkások őszinte törődése, szökniük kell: az apát a traumái, a kislányt az apja iránti szeretete hajtja vissza a vadonba.

A rendező klasszicizálóbb vizuális stílust választott, mívesen kivitelezett kompozíciókban mesél, jobbára kötött gépmozgásokkal operálva, cizellált jelképekkel dolgozva, és néhol intelligensen eljátszva az amerikai ikonográfiával (lásd például a jelenetet, amelyben lebontják a hajléktalanok táborát, egyúttal az egyik roncssátorra applikált zászlót is széthasítva, vagy rögtön utána a pályaudvaron játszódó jelenetet, ahol hőseink mellett–mögött elhalad egy vonat, rajta a csillagos-sávos lobogóval). A *Ne hagyj nyomot!* formája azonban minden tradicionálisabb jellege mellett is igen szubverzív. Különlegessége, hogy hiányoznak belőle a hasonló témájú filmekből ismert kezemfeje-megoldások: a háborús traumát a néző számára arcközelbe hozó flashbackek, a hagymázas rémálmok és a lidérces–lázas víziók. Csupán néhány apró utalás jelzi, hogy honnan jön, mit élhetett át Will, de a szörnyűségek részletezése elmarad. Debra Granik többek között azzal teszi jelenvalóvá a múltat, hogy utóbbiból semmit sem mutat. Hiszen a flashback óhatatlanul is múltbeliként ábrázolja a tragédiát, meghaladottnak, vagy legalábbis hatásában megkopottnak mutatja a szörnyűségeket, Granik munkájának a fő tétje azonban éppenséggel annak érzékeltetése, hogy miként terheli meg a jelen minden pillanatát a múlt ólomsúlya. Szörnyű végzetként nehezedik rá, ezért Will életének egyetlen célja, hogy minél hatékonyabban *ne legyen jelen* a világban. Hogy kiradírozza magát abból, de – már csak a gyermeke miatt is – anélkül, hogy kiugorjon belőle, azaz az öngyilkosságot választaná.

Különös, de a *Ne hagyj nyomot!* mindennek ellenére nem a létundorról szól. Részben azért, mert a Will sorsa hordozta perspektívátlanság ellentétezéseképpen a játékidő teltével egyre nagyobb szerep jut az életenergiákkal csordultig lévő Tomnak: a rendezőnő ragyogó tempó- és arányérzékét bizonyítja az, ahogyan a kislány figurája fokozatosan átveszi az irányítást az események felett. Hogy aztán a zárókép főszólama már a remény legyen, mégpedig – szolid rendezői–forgatókönyvírói bravúr ez – mindenféle művészi kompromisszum és az alapgondolat csonkolása nélkül, a happy endnek nem engedve, az ábrázolás következetességének megtartása mellett.

Extrák: Nincsenek.

PÁPAI ZSOLT

Legbelső félelem

Primal Fear – amerikai, 1996. Rendezte: **Gregory Hoblit**. Szereplők: **Richard Gere**, **Edward Norton**, **Laura LInney**. Forgalmazó: **GHE**. 125 perc.

Gregory Hoblit 1996-os remeklése, a *Legbelső félelem* leginkább a kölyökképű Edward Norton áttörést hozó színészi játéka kapcsán maradt meg a kollektív emlékezetben. Pedig Hoblit filmje jóval több egy meghatározó alakításnál: az 1990-es évek egyik leghatásosabb thrilleréről van szó, amely ma, huszonkét év elteltével is megérdemli a figyelmet.

Bár a cselekménye a hagyományos tárgyalótermi bűnügyi filmek nyomvonalán halad, a film sok szempontból ki is kezdi a műfaj konvencióit, kezdve rögtön hőse jellemzésével. A történet főszereplője, a simulékony Martin Vail (Richard Gere) ugyanis sok szempontból éppen hogy ellentétes a *courtroom*-filmek feddhetetlen protagonistáival, akik bármi áron győzelemre

viszik védencük ügyét, bizonyítva ezzel, hogy az amerikai igazságügyi rendszer – végső soron – tévedhetetlen. Vailt a kikezdhetetlen igazságérzet helyett sokkal inkább pénzéhsége és a hírnév iránti vágya mozgatja, akárcsak a klasszikus gengszterfilmek antihőseit. Opportunista sztárügyvédként mutatkozik be előttünk, aki jogi kiskapukat kihasználva bűnözőket ment meg a börtöntől, és sztárgázsiból élvezi a chicagói felső tízezer gondtalan életét.

Amikor a helyi érseket brutális kegyetlenséggel meggyilkolják, Vail azonnal ugrik az újabb lehetőségre: *pro bono* elvállalja az ügy egyetlen gyanúsítottjának, egy dadogós ministránsfiúnak (Norton) a védelmét, hogy profitálhasson a médiavisszhangból. A nyomozás előrehaladtával azonban hinni kezd védence ártatlanságában, és a várost irányító erőkre kezd gyanakodni. Kétes földügyletek, eltüntetett dollármilliók keltik fel a figyelmét – a korrupt hatalom embereket ölet, a tisztelendő atya pornót forgat a kóristákkal. Minden jel arra mutat, hogy Vail az ügy hatására az igazi thrillerhősökhöz méltó módon aktivizálódik és felveszi a harcot az összeesküvőkkel.

Vail motivációi azonban legalábbis ambivalensek maradnak: részegen bizonygatja egy újságírónak, hogy csak az ártatlanság védelme érdekli, miközben az ügy személyes bosszú is egykori munkaadójával, a szövetségi ügyésszel szemben, lassan pedig az is egyértelművé válik, hogy nemcsak a fiú élete a tét, hanem az ő karrierje is. Vail ráadásul eszközeiben sem válogat. Gátlástalanul manipulálja ellenfeleit, sőt, a hozzá közel állókat is: még szerelmi vágyainak tárgyát, a vádat képviselő Janetet (Laura Linney) is felhasználja céljai eléréséhez. Vail nem tud túllépni jellemhibáin, nem képes megdolgozni a megváltásért, ezért bukás lesz az osztályrésze: az arrogáns sztárügyvéd eszén túljár az agyafúrt gyilkos. Vail a műfajtól szokatlanul pesszimista befejezésben magánemberként és szakmailag is zsákutcába kerül, a gaztettek az ő önhittsége miatt maradnak megtorlatlanok.

A *Legbelső félelem* a tévés múlttal rendelkező Gregory Hoblit első mozifilmje volt, a rendezés mégis egy sokat tapasztalt mesterember profizmusát idézi. Sajnos a siker szalmalángúnak bizonyult: Hoblit csak 2007-ben készített hasonló nívójú filmet. A *Törés* akár a *Legbelső félelem* párdarabjaként is tételezhető. A rendező itt tért vissza a tárgyalótermi thrillerhez és az önhittség témájához, önismétlés helyett azonban csavart egyet a képleten: a *Törés* hőse már képes a jellemfejlődésre, a befejezésben pedig megérdemelten győzedelmeskedik.

Extrák: Semmi.

HEGEDÜS MÁRK SEBESTYÉN

Zéró páciens

Patient Zero – angol, 2018. Rendező: **Stefan Ruzowitzky**. Szereplők: **Matt Smith**, **Natalie Dormer**, **Clive Standen**. Forgalmazó: **GHE**. 83 perc.

George A. Romero műfajt teremtett *Az élőhalottak éjszakájá*val, és okos ötletekkel tovább is tudta fejleszteni húsevő zombijait *A holtak napjá*ban majd *A holtak földjé*ben. Romero társadalomkritikus műveiben a filmről-filmre egyre okosabb és összetartóbb ösztönlények tulajdonképpen méltóbbak az életben maradásra mint az egymást kiszipolyozó és hatalméhes emberek. A mára kifáradt tévésorozat, a *The Walking Dead* mellett a brit *Zéró páciens* próbálja tovább örökíteni a horror nagymesterének gondolatait.

A *Zéró páciens* több év csúszás után az amerikai Mike Le sokak által méltatott forgatókönyve alapján készült el. A sikerváróméányos alapanyaggal ellentétben Stefan Ruzowitzky művében valódi élőhalottak helyett vírustól megvadult emberek (a „veszettek") döntik romba a civilizációt. A túlélők, Gina doktornő, a fertőzött felesége miatt frusztrált, a vírusra immunis Morgan, a hirtelen haragú katona, Knox és az aktuális poéngyáros, Scooter a címbeli legelső veszettet keresik az ellenszer kifejlesztése reményében. Morgan az egyetlen szakértő, aki képes szót érteni a vad, de intelligens lényekkel, ám egy napon szembe kerül nemezisével, az emberiség módszeres kiirtását tervező Professzorral.

A *Zéró páciens* alapsztorija izgalmas drámát ígér, Morgan és a Professzor beszélgetései pedig a film legérdekesebb momentumai. Az egykoron egyetemi tanárként tevékenykedő veszett rátapint a túlélők gyenge pontjára, és megkérdőjelezi, hogy az ösztöneiket szabadjára engedő vadak-e a Föld és az emberiség igazi ellenségei. A szűklátókörű Knox igazolja a Professzort, hiszen a bajtársai halála miatt megvadult ezredes legszívesebben halomra lőné az összes veszettet, holott ezek a lények nemcsak elvezethetik a túlélőket a Zéró pácienshez, de sokuk meglepően nagy mértékben maradt gondolkodó ember.

Kár, hogy Stefan Ruzowitzky műve tele van elrontott cselekményrészekkel (lásd a film elején a teljesen indokolatlan szexjelenetet), és sokszor kerülnek elő logikai bakik is (például a veszettek Morgan szerint idegen nyelven kommunikálnak, gyakorlatilag mégis mindegyik angolul beszél). Másrészt a *Zéró páciens* játékideje alig 80 perc, melyből 70 túlnyújtott felvezetés az összecsapott és erőtlen végjátékhoz. A film nyitott befejezése egy második részt sugall, azonban nem biztos, hogy ilyen színvonalon szükségünk van rá.

Extrák: Semmi.

BENKE ATTILA

Az atya

The Padre – kanadai, 2018. Rendezte: **Jonathan Sobol**. Szereplők: **Tim Roth**, **Valeria Henríquez**, **Nick Nolte**. Forgalmazó: **Bontonfilm**. 98 perc.

Ha valaki manapság hadat akar üzenni a bosszúfilm unalomig ismert zsánerközhelyeinek, rendelkezzék legalább annyi szellemi munícióval, mint a török származású Fatih Akin, aki *Sötétben* című friss mozijában nemcsak tárgyszerű precizitással elemzi az indítékokat és következményeket, de árnyalatokban gazdag társadalom- és korrajzot is fest. Hollywood tájékán viszont gyászosabb a helyzet: a közelmúltbéli kísérletek (a *Bosszúvágy* remake-jétől *A védelmező* második felvonásáig) inkább akcióorientált nagyvárosi mesék, melyek adósak maradnak a bosszú anatómiájával. Az álomgyári irányvonalat követi a kanadai Jonathan Sobol is: harmadik direktori munkája, *Az atya* road movie-ba oltott, de klaszszikus szabású thriller, melyben az amerikai rendőrbíró (Nick Nolte) Kolumbiába utazik, ahol helyi partnere (Luis Guzmán) segítségével igyekszik feltérképezni egy papi reverendába bújt szélhámos (Tim Roth) hollétét, hogy aztán lánya halála miatt elégtételt vegyen a férfin. A csaló persze menekülőre fogja, és közben szövetségesre lel egy árva tinédzserlány (Valeria Henríquez) személyében, akit még kétes mestersége fortélyaiba is beavat. Kalandjaik azonban nem tarthatnak örökké, hiszen közeleg a leszámolás órája. Sobol nem bíbelődik sokat a felvezetéssel, szinte azonnal berántja nézőjét az események fősodrába, ezáltal pedig nemcsak a rendőrbíró motivációja marad kifejtetlen, de a feszesre komponált cselekményben tornyosuló fordulatok is hamar önismétlővé laposodnak (Roth hőse többször is ugyanazzal a módszerrel cselezi ki üldözőit, és mestertolvajként is csak utolsó, templomos-koporsós trükkjével okoz meglepetést). A rendező a bosszú természetéről, a bűn ördögi köréről sem igazán kíván regélni, ám amikor mégis ezzel próbálkozik, akkor csupán falvédőbölcsességekre telik tőle. A helyszínrajz viszont elsőrangú – az egzotikus Kolumbia ragacsos forróságával a földi pokol jelképe –, és a színészek is remekelnek, sőt mintha régi, ikonikus szerepeiket játszanák újra: Nolte a *48 óra* keményöklű zsaruját, Roth pedig kilencvenes évekbeli gengszter- és tolvajhőseit. Őket is árnyékba borítja azonban az újonc Henríquez: éteri tisztaságával, dévaj humorával magabiztosan uralja a vásznat. *Az atya* viszont nem magaslik ki a bosszúthrillerek mezőnyéből: inkább csak azokat képes megszólítani, akik egy megnyugtatóan kiszámítható, nosztalgiával kibélelt átlagfilmre vágynak.

Extrák: Nincsenek.

KOVÁCS PATRIK

Örömjárgány

The Leisure Seeker – olasz–francia, 2017. Rendezte: **Paolo Virzì**. Szereplők: **Helen Mirren**, **Donald Sutherland**, **Christian McKay**. Forgalmazó: **GHE**. 108 perc.

Egy karakterközpontú drámákban edződött szerzői filmes (Paolo Virzì), két veterán színészóriás (Helen Mirren, Donald Sutherland), egy öreg Winnebago Indian lakóautó, valamint az Út, ez a metafizikai jelentőségű, All-American fogalom, a beatgeneráció szerzőinek felül nem múltható tematikai hozzájárulása adja a savát-borsát ennek a 2017-ben bemutatott független mozinak. Amelyben egy idős házaspár, a rég nyugalmazott irodalomtanár és felesége indulnak el Bostonból, hogy a keleti parton délnek vezetve látogassák meg a Key Westben álló Hemingway-házat, megtéve két és félezer kilométert, miközben történetük a road movie műfajának hagyományaihoz méltón legfőképpen nem a fizikai távolság leküzdéséről, hanem az időről, az úton levésről és a sorsszerű megérkezésről szól. Az olasz forgatókönyvíró-rendező hatalmas teret biztosít a főszereplők számára, mert ebben az egyszerre ragyogóan szép és szörnyen szomorú filmben a mellékszereplőknek alig-alig jut egy-egy odavetett sor, a kamera sosem távolodik el a házaspárról, akik elegáns könnyedséggel vonják irányításuk alá a vásznat. Sutherland nyolcvan fölött is jó svádájú, kaján csibész, imádnivaló gazfickó, Mirren pedig egyszerre csökönyösségig céltudatos, érzékeny és odaadó; több erő és több szenvedély rejlik bennük, mint a kortárs popcornfilmek ifjú hősszerelmeseiben.

Nyilvánvaló, hogy ez a film nem a kirobbanó kereskedelmi siker reményében, hanem személyes és művészi elkötelezettség okán készülhetett el: méltó módon búcsúztatja a Woodstock-generációt, az ezerszer elgyászolt Amerikai Álom nagy nemzedékét, akik meghatározó hatást gyakoroltak a 20. század globális popkultúrájára. Az irodalmi utalásokban bővelkedő forgatókönyv könyörtelen kérdésekkel szembesíti a főszereplőket, ezáltal a nézőt, ugyanakkor telis-tele van életörömmel és finom humorral, megfelelően ellensúlyozva a dramaturgia komor vezérfonalát. Mindeközben Paolo Virzì, Helen Mirren és Donald Sutherland fantasztikus hármasa arra emlékezteti a szuperhősfilmek korának nézőit, hogy egy életen át szeretni valakit, megtanulni törődni és megbocsátani, mindeközben pedig méltósággal viselni a balsors csapásait, mégiscsak a legragyogóbb szuperképesség, amelyet ember valaha is elsajátíthat.

Extrák: Werkfilm és beszélgetés Helen Mirrennel és Donald Sutherlanddel.

GÉCZI ZOLTÁN